

Landsbanki Íslands. Ráðstafanir í fjármálum, vegna vaxta, verðbréfa og verðbréfaverslunar

Bjarni Benediktsson – Stjórnmaál – Dómsmálaráðherra – Utanríkisráðherra – Menntamálaráðherra –
Ríkisstjórn – Landsbanki Íslands – Lagafrumvarp – 1953

Tekið af vef Borgarskjalasafnsins

bjarnibenediktsson.is

Einkaskjalasafn nr. 360
Stjórnmalamaðurinn
Askja 2-17, Örk 3

©Borgarskjalasafn Reykjavíkur

Tinnatíðindi

26. október, 1953

Landsbanki Íslands
Ráðstafanir í peningamálunum

Stefna ríkisstjórnarinnar

Ríkisstjórnin mun beita sér fyrir eftirfarandi ráðstöfunum í peningamálunum á næstunni:

1. Fjár verði aflað til sementsverksmiðju og rafmagnsframkvæmda.
2. Lánnum til íbúðabygginga verði komið í ákveðið foru.
3. Breyting verði gerð á veitingu rekstrarlána.

Ráðstafanir Landsbankans vegna vaxta og verðbréfa

Ríkisstjórnin eskir þess, að Landsbanki Íslands breyti núverandi vöxtum þannig, að þær ráðstafanir, sem gerðar voru í apríl 1952, verði allar látnar ganga tilbaka, nema hvað almennir sparisjóðsvextir verði 4%. Um leið verði að því horfið, að bankinn taki við öllu sparifé með eins mánaðar uppsagnarfræsti og hatti að taka við féi á eins árs og tíu ára bakur. (Í framkvæmd fái menn innstæður sínar fyrirvaralaust eins og síður er.)

Í öðru lagi vantar ríkisstjórnin þess, að seðlabankinn taki að sér að annast verðbréfaferzlun við almenning. Þetta er þannig hugsað, að seðlabankinn sé reiðubúinn að kaupa tiltekin skuldabréf, sem almenningur óskar að fá innleyst (hjá peningastofnununum í landinu). Hins vegar myndu þeir aðilar, sem standa að skuldabréfaftgáfunni, sjá svo um, að markaðnum yrði ekki ofþyngt með útgáfu nýrra verðbréfa, og verður þetta mál nánar skýrt hér á eftir.

Í þriðja lagi eskir ríkisstjórnin þess, að veðdeildin gefi út skuldabréf til þess að afla fjár til þess að lána til íbúðabygginga. Þetta stríði verður einnig skýrt nánar hér á eftir.

Breyting vaxta og verðbréfaferalun

Eins og stendur eru vextir af sparisjóðsinnistæðum það háir, að dtilokað er að selja verðbréf nema þau séu með kjörum, sem eru óeðlilega hagstæð kaupandanum. Þar við bætist að hægt er að fá mjög háa vexti af sparifjárinntæðum, sem tekið er við með óeðlilega löngum uppsagnarfresti. Bankarnir taka nú við innstæðum til 10 ára og greiða af þeim 7% vexti. Þessir háu innláns- vextir hafa einnig leitt til þess einkennilega ástands, að í sumum tilfellum eru útlánsvextirnir töluvert lægri heldur en innláns- vextirnir.

Tilgangurinn með því að lækka vexti af sparinnalögum er sá að gera mögulegt að safna fjármagni til tiltekinna framkvæmda með verðbréfasölu, en ekki sá að lækka vextina til þeirra spari- fjáreigenda, sem hugsa fyrst og fremst um vextina. Þeim verður gefinn kostur á verðbréfum með tiltölulega háum væxtum.

Talsvert af sparifé þjóðarinnar myndast með sjóðssöfnum hjá stofnunum eins og almannatryggingunum, váttryggingafélögum og lífeyrissjóðum. Sjóðir þessir eru að jafnaði geymdir í bankum, en eru undir stjórn sjálfstæðra aðila, sem oft lána þá út sjálfir. Þótt ríkisstjórnin og alþingi ákveði, að tiltekna framkvæmdir skuli hafa forgang fyrir öðrum framkvæmdum, er þar með ekki sagt, að sparifé landsmanna sé tiltækt til þess að greiða kostnaðinn

við þær. Ráðstöfun fjáris er á valdi bankanna, sparisjóðanna og hinna ýmissu sjóðstjórna. Það ráð, sem í flestum löndum er notað, til þess að fá þá, sem umráð hafa yfir sparifé, til að leggja það fram í tiltekna augnamiði, er að bjóða þeim verðbréf með betri kjörum heldur en sparisjóðir bjóða. Sparisjóðsvextir eru lagri en verðbréfavextir, þar sem féð er geymt áhættulaust og tiltekt á sparisjóðunum. En vegna hinna lagri vaxta af spariinnstöðum má fá nokkurn hluta sparifjárins með verðbréfasölu, ef verðbréfavextirnir eru hæðir hærrí.

Annað skilyrði þess, að hægt sé að selja verðbréf er það, að verzlun með verðbréf sé samilega greið (að þau séu liquid). En það þýðir að eigandi verðbréfa geti selt þau hvenær sem er á því gangverði, sem svarar til raunverulegra vaxta á hverjum tíma. Verðbréfaeigandinn tekur á sig áhættu af vaxtabreytingum, og á ekki að þurfa að taka aðra áhættu (þegar um ríkistryggð verðbréf er að ræða). Því miður er sú hugmynd all útbreidd á Íslandi eins og stendur, að verðbréfaeigandi sé maður, sem hefur verið narraður til að fræsta peninga sína í óseljanlegum hlut.

Þíni aðilinn, sem getur tekið á sig að tryggja verðbréfa-verzlunina til langframa, er seðlabankinn. Hann þarf því að taka að sér að skipuleggja hana. Þetta getur hann gert með því að vera sífellt reiðubúinn að kaupa þau verðbréf, sem koma aftur frá kaupendum. Sparisjóðirnir og bankarnir verða því að vera hans umboðsmenn. Um leið og hann lýsir/^{sig}reiðubúinn að kaupa af þeim, setur hann sem skilyrði, að þeir hafi sömu bréf til sölu til almennings.

Það er alltaf vandamál, hve langt má ganga í útgáfu verðbréfa og verzlun með þau, án þess að breyta vöxtum. En til mikils er að vinna, því að með þruggum verðbréfamarkaði skapast venjur, sem eru hagstæðar fyrir efnahagslegar framfarir þjóðarinnar.

Til þess að verðbréfaferzlun geti dafnað, þarf það skilyrði og að vera uppfyllt, að hefilega mikið leggist fyrir af sparisfé. Eins og stendur er áttítið mjög hagstætt. Sparifé banka og sparisjóða hefur aukist sem hér segir:

	<u>M. kr.</u>
1950	16
1951	16
1952	92
1953 (9 mánn.) rúm.	140

Þar sem framkvæmdageta þjóðarinnar veitur að langmestu leyti á söfnun sparisfjár, er mikið vinnandi til að auka sparisfjársöfnunina. Ráðstöfun sú, sem gerð var í apríl, 1952, að hækka vexti af sparisfé, var ekkileg frá þessu sjónarmiði. En hitt hefði verið meira í þá átt, sem nú er stefnt, að ívilna þeim, sem vilja kaupa verðbréf, með því að bjóða til sölu verðbréf með hefilega háum vöxtum.

Ríkisstjórnin telur nauðsynlegt að hafi séu á boðstólum að staðaldri verðbréf með hærri vöxtum en 4%. Eins og áður er minnst á ýtir það undir að menn kaupir verðbréf og festi þá frekar féð til lengri tíma. Um leið er þetta þá aðferð til þess að fá sparisfé til ýmsra gagnlegra hluta (förgangsfrankvæmda) án þess þvingunum sé beitt.

Ríkisstjórnin mun leggja fyrir alþingi frumvarp til laga um að gera skattfrjálssar allar sparisfjárrinnstæður, svo og skulda- bréf með ríkisábyrgð gefin út af veðdeildinni og Frankvæmdabanka

Íslands eftir 1. janúar, 1954.

Af ástæðum, sem raktar verða nánar síðar, telur ríkisstjórnin heppilegt að hafa á boðstólum tvöenskónar verðbréf, sem myndu hvorttveggja verða skattfrjáls, eins og spariinnlög. Framkvæmdabankinn gefi út verðbréf til 10 til 15 ára, með 5 - 6% vöxtum og veðdeildin til 20 til 30 ára með 6% vöxtum. Til mála kemur einnig, að Framkvæmdabankinn gefi út verðbréf til enn skemri tíma (t.d. 5 ára), þar sem hann hefur ekki annan aðgang að sparifé landsmanna en þennan.

Það er því ósk ríkisstjórnarinnar, að stjórn Landsbankans taki að sér nauðsynlegar framkvæmdir í peningamálunum, að svo miklu leyti sem hún hefur heimild til þess. Þetta þýðir fyrst og fremst, að hún framkvæmi þar breytingar á vöxtunum, sem minnst hefur verið á, og að hún efli verðbréfamarkaðinn. Það getur hún gert með því að halda ákveðnu gengi á verðbréfum veðdeildarinnar og Framkvæmdabankans, með því að vera reiðubúin til að kaupa þau af almenningi. Verð á öðrum verðbréfum myndu svo laga sig eftir því ástandi. Lítið brot af útlánaaukningu Landsbankans myndi nægja, ef þá nokkurs þyrfti með, til að tryggja greiða verzlun með unredd verðbréf, undir þeim skilyrðum, sem gert er ráð fyrir.

Þar ráðstafanir, sem hér er gert ráð fyrir, eiga að hafa í för með sér aukna verðbréfaferzlun. Út af fyrir sig þarf ekki að myndast nýtt fjármagn við aukna verðbréfaferzlun. En með verðbréfaferzlun er hægt að beina því nýja sparifé, sem myndast, inn á óskilegar brautir. Hin öra spari fjármagn hjá bankum og sparisjóðum ná, myndi þá að nokkru koma fram sem aukin verðbréfasala. Þá mun og fjármagn hinna sérstöku sjóða auka markaðinn

fyrir verðbréfaferzlunina, fái þeir meira aðhald um notkun fjárens.

Sala verðbréfa þarf að hefjast hið fyrsta og miðast við hin sérstöku markaðsskilyrði ná. Hins vegar má gæta þess, að útgáfu verðbréfa sé stillt í hóf, þótt þau kynnu að seljast vel, því að ekki er æskilegt að sparifjárinnstöðum sé í stórum stíl breytt í verðbréfaeign. Útgáfa verðbréfanna yrði að miklu leyti í hendi stjórnar Landsbankans, þar sem hún stjórnar veðdeildinni og á fulltrúa í bankaráði Framkvæmdabanka Íslands.

Þar ráðstafanir, sem hér hefur verið gert ráð fyrir, myndu sennilega nægja til þess að afla fjár til sementsverksmiðjunnar og rafnagnsframkvæmdanna, til viðbótar því, sem nú þegar er vitað um að muni verða handbert (hjá ríkissjóði, Framkvæmdabankanum o.fl.). Auk þess myndi nokkurt fé fást til útlána til íbúðabygginga, og verður rétt um það hér á eftir. Breyting á vöxtum myndi um leið binda endi á það óþægilega fyrirkomulag, sem nú á sér stað, að í mörgum tilfellum séu innlánsvextir bankanna hærri en útlánsvextirnir.

Veðdeildin

Ríkisstjórnin hefur í undirbúningi breytingu á lögum um veðdeildina, þannig að hún geti gefið út verðbréf á þann hátt, sem hér er gert ráð fyrir, hatti útlánna beint til þeirra, sem byggja, en láni það fé, sem hún fær handbert, þeim stofnunum, sem annast útlánin.

Lánveitingar til íbúðabygginga eru ræddar í sérstöku bréfi.

Rekstrarlán seðlabankans

A undanförrum árum hefur verið undan því kvartað, að atvinnuvegirnar hefðu ónógt rekstrarfé. Þessar kvartanir virðast stafa frekar af útlánafyrirkomulaginu en af því, að bankarnir hafi lánað of lítið. Það er álit ríkisstjórnarinnar, að fyrirbyggja megi réttmæt kvartanir með því að taka upp það fyrirkomulag að lána til framleiðslu fyrir innanlandsmerkaðinn eftir samskonar reglum og gilda um lán til útflutningsframleiðslunnar, en þar eru að lánað er út á afurðir, og endurkaupir seðlabankinn víxlana.

Afurðir fyrir innanlandsmerkaðinn koma í stað innfluttrar vöru. Ef framleiðsla fyrir innanlandsmerkaðinn er heilbrigð frá hagrænu sjónarmiði, þá hefur sú framleiðsla sömu þýðingu fyrir lífskjör þjóðarinnar og framleiðsla til útflutnings. Eftir því sem framleiðsla fyrir innanlandsmerkaðinn verður stærri þáttur þjóðarþúsins, eftir því verður ríkari nauðsyn að láta samskonar reglur gilda um lánveitingar til þessarar framleiðslu og framleiðslu til útflutnings.

Ríkisstjórnin er þeirrar skoðunar, að við þar aðstaður, sem nú eru hér á landi, þá sé heppilegast að útlán bankanna til atvinnurekstrar breytist með breytingum á magni framleiddra afurða og hráefnabirgðum, hvort sem um er að ræða framleiðslu til útflutnings eða ekki. Þessu mun best komið í kring með því, að bankarnir láni út á afurðir. Þá er og nauðsynlegt, að almennar reglur gildi um þessi útlán, þannig að þeir framleiðendur, sem stunda heilbrigðan atvinnurekstur, viti hverju sinni að hverju þeir ganga. Þetta dregur að nokkru úr óvissunni, sem er samfara allri efnahagsstarfsemi. Til þess að verzlunarbankarnir geti lánað á þennan hátt, er nauðsynleg að seðlabankinn endurkaupi framleiðsluvíxlana

á þann hátt, sem greint er hér á eftir.

Í málefnaþingunni ríkisstjórnarinnar er það tekið fram, að ríkisstjórnin vilji stuðla að því að koma í betra horf rekstrarlánnum til landbúnaðar og til iðnaðar. Þó er í rauninni ekkert það sérstakt við iðnaðinn og landbúnaðinn, sem ekki gildir um aðra heilbrigða framleiðslu. Þar reglur, sem ríkisstjórnin óskar að settar verði um útlán til framleiðslu, þyrftu því að ná til allrar heilbrigðrar framleiðslu, sem er þannig, að birgðir fullunninna afurða leggjast fyrir, eins og hjá sumum tegundum iðnaðar, eða þar sem framleiðslutíminn er tiltölulega langur, eins og í landbúnaðinum. Hliðstætt þinu síðastnefnda dæmi er það tilfelli, þar sem fyrirtæki þarf að liggja með mikið af hráefnum.

Ríkisstjórninni þykir ekki ósennilegt, að með því að láta þetta fyrirkomulag ná til fleiri framleiðenda en nú, myndi þýða, að bankarnir þyrftu að bæta við sig nokkru starfsfólki, þar sem útlánin myndu krefjast allnákvæms eftirlits með breytingum á veðunum. En þetta ætti ekki að vera frekar ófrankvæmanlegt í sambandi við framleiðslu fyrir innanlandsmarkaðinn en það er í sambandi við útflutningsframleiðsluna.

Ríkisstjórninni er það ljóst, að það mundi ekki vera skillegt að frakvæma þetta á þann hátt, að seðlabankinn kaupði nú þegar alla vixla út á afurðir heilbrigðra fyrirtækja, eða vixla vegna vantalegrar lambaviðkomu hjá bandum. Slíkt mundi hafa í för með sér meiri aukningu útlána en myndi teljast skillegt. Ríkisstjórnin telur að fyrsta skrefið gæti verið það, að seðlabankinn láni út á vixlana sem svarar 50% af nafnverði þeirra út á afurðir, aðrar en útflutningsafurðir. Þetta myndi þýða, að þeir aðilar, sem koma til seðlabankans með svona vixla, yrðu sjálfir að leggja fram helming fjárlins.

Þess er óskað, að útlánum til bandanna verði hagað þannig, að þeir gefi skýrslu og umboð í einu lagi til tiltekinna aðila, t.d. þeirra fyrirtækja, sem þeir verzia við, eða til sparisjóða, og fái lánað út á þessi gögn. Sá peningastofnun, sem veiti lánið, geti síðan fengið helming fjárens hjá seðlabankanum út á vixil, sem bóndinn samþykkir; hins vegar haldi hún sjálf tryggingarbréfi, sem bóndinn einnig gefi út.

Ríkisstjórnin hefur í undirbúningi lög, þar sem kveður svo á, að sparisjóðunum sé heimil viðskipti sem þessi, þar sem banki er ekki á staðnum, þ.e.a.s. að lána út á afurðir, og að þeir megi nota allt að 1/4 fjár síns í þessu augnamiði, ef þeir óski. Tilatlunin er að seðlabankinn láni sparisjóðunum út á þessa vixla jafnt sem sörum.

T I L K Y N N I N G

um vaxtabreytingu:

Vextir af innlánum og útlánum í Landbanka Íslands og útibúum hans reiknast frá og með 2. apríl 1952 eins og hér segir:

1. INNLAÐSVEXTIR:

- a) Af almennu sparifé 5%
- b) Af 6 mánaða uppsagnarfé 6%
- c) Af fé'í 10 ára sparisjóðsbókum 7%
- d) Af fé'í ávísanabókum 2½%

2. ÚTLAÐSVEXTIR:

Forvextir af vixlum og vextir af lánum 7%, að undanskildum framleiðsluvixlum er verða með 5% vöxtum, samkvæmt sérstökum reglum þar um.

Reykjavík, 1. apríl 1952

LANDSBANKI ÍSLANDS

26. október, 1953

Lán til íbúðabygginga

Ríkisstjórnin óskar að bankarnir skuldbindi sig til að lána til íbúðarhúsaþbygginga á þann hátt, sem greint er hér á eftir, helming þess fjár, sem batist við sparifjórinnstaður þeirra frá 1. október 1953 að telja, þannig að sú aukning, sem orðið hefur næstliðna 3 mánuði, komi til útlána á næsta ársfjórðungi á eftir, eða síðar. Nú verður rýrnun á sparifé. Skal þá ekki veita frekari íbúðalán, fyrr en sú rýrnun hefur verið bæt.

Bankarnir eru: sparisjóðsdeildir Landsbankans og Búnaðarbankans, Útvegsbankinn og Iðnaðarbankinn, og útibú þeirra. Þessar framkvæmdir skulu ná til Iðnaðarbankans, þó ekki nema til þess sparifjár, sem bankinn fær umfram 15 m. kr.

Lánin skulu nema 2/3 af andvirði íbúðarinnar samkvæmt mati trúnaðarmanna viðkomandi banka, þó ekki hærrí fjárhæð en 100,000 kr. á íbúð, gegn 1. veðrétti. Nú eru fleiri en ein íbúð í húsinu, og gildir þá reglan um hverja íbúð, sem er séreign þess, sem býr - eða ætlar að búa - í henni. Lánin skulu vera til 30 ára - og nefnast þrjátíu ára íbúðarlán - og vera með 6 1/4% vöxtum á ári. Skulu vextir og afborganir gjaldfalla með jafri upphæð árlega. Vextir og afborganir skulu greitt mánaðarlega, þannig að hinn jöfnu ársgreiðslu sé skipt í 12 jafnar greiðslur í heilum krónum (kr. 622 af kr. 100,000). (Vextir því í rauninni heldur

hærri en 6 1/4%). Af öllum þrjátíu ára íbúðarlánunum skal taka 2% lántöskugjald.

Ákvæðið um 100,000 kr. er orðið sem hámark. Með tilliti til byggingarkostnaðar, þá er augljóst að í flestum tilfellum yrði lánið í hámarki, enda í rauninni hugsað þannig. Tilgangurinn er beinlínis sá, að þeir, sem á annað borð fái úrlausn, fái samilega hjálp og leiti ekki annað - að ráði.

Tilgangurinn sé fyrst og fremst sá að greiða fyrir einstaklingum, sem vilja byggja yfir sig. Félög eða önnur samtök fái þessi lán þó með því skilyrði, að lánið ferist með óbreyttum skilmálum yfir á kaupendur íbúðanna, þegar þær eru afhentar þeim til eignar.

Vextir eru miðaðir við það, að veðdeild Landsbankans geti aflað fjár til þessara útlána með sölu verðbréfa.

Með tilliti til þess, að vextirnir eru tiltölulega háir, er nauðsynlegt að lánstíminn sé hafður nægilega langur. Húsanna vegna er þetta óhætt. Þau eru yfirleitt vönduð og varanleg, enda verða þau alltaf að skoðast og metast af trúnaðarmönnum lánveitanda.

Það er einnig þýðingarmikið atriði, að vextir og afborganir sé greitt í einu lagi mánaðarlega. Flest fólk fær laun greidd vikulega eða mánaðarlega. Greiðslan þarf að vera sem líkust húsa-leigu og innt af hendi af tekjunum jafnóðum og þær berast.

Eins og áður hefur verið skýrt frá, er ætlunin sú að veðdeild Landsbankans láni það fé, sem hún fær handbert, til banka og sparisjóða, sem lána beint til íbúðabygginga. Enda láni hún með sömu kjörum og eru á þrjátíu ára lánunum, og aðeins til lána,

sem eru í þeirri mynd, og taki 1% lántökugjald í eitt skipti. Ennfremur taki hún ábyrgð á lánum, og á öllum þrjátíuáralánum, ef þess er óskað og fái þá helming lántökugjaldsins (þ.e.1%) í eitt skipti fyrir öll. Virðingarmenn þeirra aðila, sem veita þrjátíu ára lánin og óska ábyrgðar veðdeildarinnar eða lánsfjár frá henni, skulu verða að samþykkjast af stjórn veðdeildarinnar.

Bankar og sparisjóðir geta því aðeins komið til greina sem lántakar hjá veðdeildinni, að íbúðalán þeirra af eigin fé séu í umræddu formi. Þar sem veðdeildin leggur fram féð, skal hún fá tryggingaskjöl, sem veðsetja henni íbúðina, en viðkomandi peningastofnun skuldabréfið.

Eldri lán

Ríkisstjórnin óskar ennfremur, að bankarnir breyti lánunum, sem nú eru tryggð með veði í íbúðarhúsum, eða sem eru á víxlum, en hafa farið til húsbýgginga, í lán með sama fyrirkomulagi og þrjátíu ára lánin, nema hvað þau skulu vera til styttri tíma, þ.e. ekki yfir tuttugu ár. Greiðsla vaxta og afborgana verði mánaðarleg.

Með ^{þessari} þeirri ráðstöfun væri lánunum breytt í lán til tiltölulega langs tíma, en með reglulegum afborgunum. Afborganirnar eru nýtt fjármagn, þegar þær eru greiddar af tekjum og því mikilvæg uppspretta sparifjár. Eins og nú er, þá eru lánin í reyndinni til langs tíma og því þýðingarmikið að tryggja endurgreiðslu þeirra, jafnvel þótt vextir myndu verða lagri en víxilvextir.

Finnatarmál

Frumvarp til laga

um innlánsvexti banka og sparisjóða, útlánsvexti banka, handbært fé banka o.fl.

1. grein

Verzlunarbanks eru sparisjóðsdeildir Landsbanka Íslands og Búnaðarbanka Íslands, Útvegsbanki Íslands h.f. og Iðnaðarbanki Íslands h.f. Nefnast þeir í lögum þessum bankar.

2. grein

Ráðherra þeim, sem fer með bankamál, heimilast að ákveða með auglýsingu, að allir sparisjóðir, sem starfa samkvæmt lögum um sparisjóði nr. 69 frá 27. júní, 1941, innlánsdeildir samvinnufélaga samkvæmt 28. gr. laga um samvinnufélög nr. 46 frá 13. júní, 1937, Búnaðarbanki Íslands, Útvegsbanki Íslands h.f. og Iðnaðarbanki Íslands h.f., skuli greiða sömu vexti af innlánsfé í sparisjóði, hlaupareikningi eða reikningsláni og Landsbanki Íslands ákveður samkvæmt lögum um Landsbanka Íslands nr. 10 frá 15. apríl, 1928, að greiða af innlánsfé Landsbanka Íslands. Einnig að ákveða að útlánsvextir sparisjóðsdeildar Búnaðarbanka Íslands, Útvegsbanka Íslands h.f. og Iðnaðarbanka Íslands h.f. skulu vera hinir sömu og útlánsvextir Landsbanka Íslands.

3. grein

Bankarnir skulu eiga handbært fé eins og kveðið er á hér á eftir. Handbært fé er: seðlar, erlendur gjaldeyrir og innstæður í

seðlabankanum.

1. Vegna innstæðna á sparisjóði skal banki hafa 5% þeirra í handbæru fé.
2. Vegna innstæðna í hlaupareikningi og öðrum hliðstæðum reikningum skal banki hafa 10% innstæðnanna í handbæru fé.

Ákvæði þessi skulu koma þannig til framkvæmda, að hinn 1. júlí, 1954, skulu bankarnir hafa helming hins tiltekna handbæra fjár, en í lok ársins, hinn 31. desember, 1954, skulu þeir hafa allt hið tilskylda fé handbert. Síðan skulu ákvæðin gilda um innstæður í lok hvers mánaðar.

Nú fullnægir banki ekki ákvæðum þessara laga um handbert fé, og skal hann þá greiða seðlabankanum 1% á mánuði af þeirri upphæð, sem vantar á að hann eigi tilskilið fé handbert.

4. grein

Stjórn seðlabankans er falin framkvæmd þessara laga. Skulu bankarnir gefa henni skýrslu um innstæður og handbert fé við lok hvers mánaðar.

Bankamálaráðherra getur með reglugerð sett nánari reglur um framkvæmd ákvæða 3. greinar.

5. grein

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Frumvarp til laga
um veðdeild Landsbanka Íslands

1. GR.

Veðdeild Landsbanka Íslands skal vera heimilt að gefa út skuldabréf eftir því sem stjórn hennar telur þarft og æskilegt með vöxtum, kjörum og lánstíma, sem stjórn veðdeildarinnar ákveður, og í þeim tilgangi, sem um getur í 2. gr. Skuldabréfum má skipta í flokka.

2. GR.

Eftir því sem aðstaður leyfa, skal fé veðdeildarinnar lán-
að:

1. Til bygginga nýrra íbúða gegn veði í íbúðunum.
2. Gegn veði í fasteignum, enda séu húseignin, sem lánað er til samkvæmt 1. og 2. tölulíð, váttryggðar í váttryggingarstofnunum, er stjórn veðdeildarinnar metur gildar. Lán til nýrra íbúða skulu ganga fyrir þörum útlánnum. Lánsupphæð skal nema $\frac{2}{3}$ af virðingaverði hvernar ^{hvern} íbúðar, ef lántaki óskar, þó ekki yfir kr. 100,000,- Vextir af lánum veðdeildarinnar skulu ákveðnir af stjórn hennar.

3. GR.

Veðdeildin lánar aðeins gegn 1. veðrétti. Eignir þær, sem veðdeildin tekur að veði, skal virða á kostnað lántakenda á þann hátt, er nánar verður tiltekið í reglugerð fyrir veðdeildina. Í reglugerðinni má m.a. ákveða, að stjórn veðdeildarinnar megi nefna til þá menn, er virða skuli veðin, og að hreppsnefnd eða bæjarstjórn sú, er í hlut á, samþykki virðinguna. Svo skal lántak-

andi, a.m.k. á 5 ára fresti meðan lánið stendur, sýna skirteini, sem stjórn veðdeildarinnar tekur gild fyrir því, að veðið hafi ekki rýrnað í verði, svo að veðdeildinni stafi hætta af. Láti lántakandi farast fyrir að senda stjórn veðdeildarinnar þetta skirteini, má hún láta innanhéraðsmenn framkvæma skoðunargerð á eigninni á kostnað lántakanda.

4. GR.

Hver lántakandi skal greiða 2% af lánsupphæðinni í lántökugjald um leið og hann tekur lánið, og rennur helmingurinn í varasjóð veðdeildarinnar.

Nú lánað veðdeildin annarri peningastofnun samkv. 8. gr., og tekur hún þá 1% lántökugjald, sem rennur óskipt í varasjóðinn.

Heimilt er veðdeildinni við hver eigendaskipti að veði að heimta lánið endurgreitt að nokkru eða öllu leyti.

Verði eigendaskipti á fasteign, sem veðsett er veðdeildinni, skal kaupandi þegar um leið og kaupin gerast tilkynna veðdeildinni eigendaskiptin.

5. GR.

Vilji nýr kaupandi að fasteign taka að sér greiðslu á beinu láni úr veðdeildinni, skal hann leita samþykkis stjórnar veðdeildarinnar um það. Samþykki hún, að hinn nýi kaupandi taki lánið að sér, skal hann innan 6 mánaða frá kaupdegi sanna eignarrétt sinn fyrir stjórn veðdeildarinnar og taka lánið að sér. Slík yfirfersla er ekki stimpilskyld. Kaupandinn má ekki vera eigandi íbúðar, sem á hvíli lán veitt ísamræmi við lánareglur veðdeildarinnar, sbr. 14. gr.

6. GR.

Lánnum þeim, sem veðdeildin veitir, má hún ekki segja upp, meðan lánþegi gegnir að öllu leyti skyldum þeim, sem hann hefur undirgengist. En ef ákveðisgjöld hans verða eigi greidd á réttum gjalddaga eða veðið gengur svo úr sér, að það er eigi lengur svo tryggjandi sem vera skal, eða haldi skuldunautur ekki váttryggðum húseignum, er að veði eru og talin eru með í matinu, eða falli á veðið eftirstöðvar af sköttum eða afgjöldum, er ganga fyrir kröfu veðdeildarinnar, eða nýr kaupandi vanrakir að taka lán að sér, er stjórn veðdeildarinnar heimilt að telja eftirstöðvar lánsins komnar í gjalddaga undir eins án uppsagnar.

7. GR.

Eigendur skuldabréfa eiga rétt á að fá útborgaðan höfuðstól þeirra á gjalddaga þeim, sem ákveðinn er fyrir bréfin, gegn afhendingu þeirra bréfa, sem eru handhafaskuldabréf, þótt þeir séu ekki eigendur. Vextir af bréfunum greiðast á sama hátt.

8. GR.

Veðdeildin lánar öðrum börkum (þar með talin sparisjóðsdeild Landsbanka Íslands) og sparisjóðum, sem starfa samskipt lögum nr. 69 frá 27. júní, 1941, um sparisjóði, til endurlána til íbúðabygginga 2/3 hluta virðingarverðs, sem miðast við byggingarkostnað, þó aldrei yfir kr. 100,000,-. Skilyrði fyrir lánveitingum veðdeildarinnar til annarra lánastofnana í þessu skyni er að ákveðinn hluti af fé því, sem hver lánastofnun hefur yfir að ráða, sem nánar skal tilgreindur af stjórn veðdeildarinnar, sé í útlánum til íbúðabygginga með vaxtakjörum og lánstíma, sem stjórn veðdeildarinnar ákveður og í samræmi

við lánareglur veðdeildarinnar samkvæmt lögum þessum og reglum settum samkvæmt þeim.

9. GR.

Þegar lánastofnanir þar, sem greindar eru í 8. gr., lána fé fengið fé hjá veðdeildinni til íbúðabygginga í samræmi við lánareglur veðdeildarinnar, skulu þar auk skuldabréfs fyrir láninu taka tryggingarbréf, þar sem veðdeild Landsbanka Íslands er veittur 1.veðréttur í fasteign lántakanda og senda það til veðdeildarinnar ásamt afriti af skuldabréfi lántakanda, enda ber veðdeildin frá viðtöku tryggingarbréfs áhættu á lánveitingunni og á því, hvenær sem hún þarf á að halda, rétt á framsali skuldabréfsins frá lánastofnun gegn kvittunum, sem er jafnframt kvittun fyrir greiðslu láns veðdeildarinnar til lánastofnunarinnar. Helming lántökugjaldsins, 1%, skal jafnframt senda veðdeildinni, og leggst það í varasjóð hennar.

10. GR.

Nú óskar lánastofnun, sem lánar af eigin fé samkv. lánareglum veðdeildarinnar, að veðdeildin taki ábyrgð á greiðslu vaxta og afborgana þessara lána, og skal hún þá láta veðdeildinni í té sömu gögn og um getur í 9. gr. og greiða henni helming lántökugjaldsins, 1%, sem leggst í varasjóð veðdeildarinnar.

Að uppfylltum skilyrðum 1. mgr. og öllum skilyrðum í lánareglum veðdeildarinnar, tekur hún á sig ábyrgð, gagnvart lánastofnunum þeim, sem lánin veita, á greiðslu vaxta og afborgana af hverju einstöku láni.

Ábyrgð veðdeildarinnar er þannig: Dragist greiðsla vaxta og afborgana af lánunum, sem veðdeildin ábyrgist samkvæmt 2. mgr. í 3 mánuði eða meira, skal veðdeildin greiða hina gjaldföllnu vexti

og afborgun ásamt dráttarvöxtum. Samkvæmt ákvæði, sem vera skal í hverju skuldebréfi og tryggingabréfi samkvæmt lögum þessum, telst skuldin öll fallin í gjalddaga ásamt vöxtum og kostnaði, ef skuldari vanrakir að greiða vexti og afborganir, og er því veðdeildinni heimilt samkvæmt þeim ákvæðum að selja veðið á uppboði samkv. 24.gr. og taka sér greiðslu eða láta leggja sér út til eignar, ef þörf er.

Neyti veðdeildin réttar síns samkvæmt framansögðu til að ganga að veði, tekur hún jafnframt á sig greiðsluskyldu skuldara gagnvart lánveitanda á eftirstöðvum lánsins og vöxtum af því, en jafnframt yfirfarist persónuleg krafa lánveitanda á skuldara til veðdeildarinnar.

11. gr.

Gangi veðdeildin að veði vegna ákvæða, sem skulu vera í hverju skuldebréfi og tryggingarbréfi um að skuldin falli í gjalddaga vegna gjaldprotaskipta skuldara, aðfarar í hina veðsettu eign eða rýrnunar á henni, vanrækslu á greiðslu vátryggingariðgjalda eða uppboðs á eigninni, skulu gilda sömu reglur og í síðustu málsgrein 10. gr. um rétt og skyldu veðdeildarinnar, þegar gengið er að veði vegna vangreiðslu.

12. gr.

Lánastofnanir þær, sem veita lán til íbúðabygginga, sem veðdeildin ábyrgist samkvæmt lögum þessum, eru skyldar að senda veðdeildinni ársfjórðungslega tilkynningar um greiðslur vaxta og afborgana, svo og tafarlaust tilkynningar um allt annað, er máli getur skipt fyrir veðdeildina varðandi lánið eða hag skuldara, og bera lánastofnanirnar ábyrgð gagnvart veðdeildinni á öllu tjóni, sem hún kann að verða fyrir vegna vanrækslu á sendingu slíkra tilkynninga.

13. gr.

Skuldarar samkvæmt skuldabréfum útgefnum til veðdeildarinnar eða öðrum skuldabréfum samkvæmt lögum þessum eiga ekki rétt á innfarslum afborgana og vaxta nema einu sinni á ári. Séu bréfin fram-seld ber eiganda að innfæra allar greiðslur afborgana og vaxta til þess tíma en ber ábyrgð á öllu tjóni, sem skuldari kynni að verða fyrir vegna vanrækslu á því.

14. gr.

Heimilt er að veita einum aðila, byggingarsamvinnufélögum og öðrum, lán til byggingar íbúða, þótt fleiri séu en ein, enda séu lánin því skilyrði bundin, að íbúðirnar séu seldar og að lán fylgi hverri íbúð og kaupandi taki það að sér. Skal kaupandi taka við láninu með sömu kjörum og aðili sá, sem byggt hefur, hafði. Annars má enginn eiga fleiri en eina íbúð með lánnum samkv. lögum þessum. Í skuldabréfi vegna lána, sem veitt eru samkvæmt lögum þessum eða í samræmi við lánareglur veðdeildarinnar, skv. 8. og 9. gr. laga þessara, skal setja ákvæði um að lán séu uppsegjanleg af hálfu lánveitanda, ef fleiri íbúðir með lánnum þessum verða eign sama aðila. Skal þá elzta lánið standa.

15. gr.

Auk veðskuldabréfa þeirra og tryggingabréfa, sem veðdeildin fær frá lántakendum skal trygging fyrir skuldabréfum veðdeildarinnar vera: 1. Varasjóður veðdeildarinnar. 2. Ábyrgð ríkissjóðs.

Ef taka þarf til trygginganna 1-2, skal gera það í þeirri röð, sem að ofan er greint.

16. gr.

Þegar skuldabréf eru útgefin með vaxtamiðum, skulu vaxtamiðar, sem komnir eru í gjalddaga, gjaldgengir til lánningar sköttum og öðrum gjöldum til ríkissjóðs, og skulu gjaldheimtumenn ríkissjóðs innleysa þá, ef þeir hafa fé handbert.

17. gr.

Veðdeildin er undanþegin öllum tekjuskatti, útsvari, stimpilgjaldi og öðrum sköttum. Svo á hún rétt til að fá ókeypis eigna- og veðbókavottorð til afnota fyrir sjálfa sig.

18. gr.

Lán þau, sem veðdeildin veitir, skal hún greiða í peningum.

19. gr.

Heimilt er í reglugerð að ákveða dráttarvexti af afborgunum og vöxtum, sem ekki greiðast á gjalddaga.

20. gr.

Stjórn veðdeildarinnar ber að gera ráðstafanir til að geta á hverjum tíma staðið við skuldbindingar, sem veðdeildin hefur tekið á sig.

21. gr.

Höfuðstóll og vaxtafé, sem komið er í gjalddaga til útborgunar, rennur í varasjóð veðdeildarinnar, sé þess eigi vitjað innan 20 ára frá gjalddaga.

22. gr.

Nú glatast handhafa skuldabréf, sem nafnskráð er í bókum veðdeildarinnar, og getur þá stjórn veðdeildarinnar innkallað handhafa bréfsins með 12 mánaða fyrirvara, með auglýsingu, er birt er

só þrisvar sinnum samfleytt í blaði því á Íslandi, er flytur opinberar auglýsingar, og í samsvarandi auglýsingablöðum erlendis, þar sem eþla má, að bréfin séu í umferð. Ef enginn gefur sig fram með bréfið í teka tíð, getur stjórn veðeildarinnar gefið út nýtt skuldabréf handa hinum skráða eiganda þess með sömu upphæð sem það, er glataðist, án þess nokkur annar, er skuldabréfið kann að hafa fengið fyrir afsal, geti þar fyrir búið kröfu á hendur veðeildinni.

Ógilding annarra skuldabréfa fer eftir almennum lögum.

23. gr.

Heimilt er að kveða nánar á í reglugerð um gerð skuldabréfa og ónýtingu þeirra, svo og vaxtamiða.

24. gr.

Þegar lán er komið í gjalddaga hefur veðeildin heimild til að selja veðið við opinbert uppboð, án undanfarandi dóms, sáttar eða fjárnáms samsvæmt ákvæðum 1. gr. laga nr. 57, 25. maí 1949 um nauðungaruppboð, sbr. L95/1947 39. gr., sbr. L18/1887, 3. gr., eða láta leggja það veðeildinni út til eignar, ef þörf er á.

Veðeildin getur löglega samið svo um við skuldunauta sína, að uppboð á veðsettum fasteignum megi fram fara í skrifstofu uppboðshaldara.

25. gr.

Fé ómyndugra manna og opinberra stofnana og sjóða, þar á meðal viðlagasjóðs, má verja til að kaupa skuldabréf veðeildarinnar, en þó eigi herra verði en skráðu gangverði.

26. gr.

Veðdeildinni skal stjórnað af stjórn Landsbanka Íslands, og reikningar hennar endurskoðaðir af endurskoðendum þess banka.

27. gr.

Stjórn veðdeildarinnar setur nánari ákvæði um starfsemi veðdeildarinnar, verðbréfaftgáfu, lánastarfsemi og annað það, sem ekki er ákveðið í lögum þessum, í reglugerð, sem ráðherra staðfestir.

28. gr.

Lög þessi öðlast gildi 1. janúar 1954. Um störf veðdeildarinnar til þess tíma og alla verðbréfaftgáfu og lán, sem veitt eru fram til þess tíma, gilda fyrri lög og reglur.

(Félagsmálaráðherra)

Finnadarnab

Frumvarp til laga

um breyting á lögum nr. 36 frá 16. febrúar 1952 um opinbera aðstoð við byggingu íbúðarhúsa í kaupstöðum og kaupsíðum.

1. gr.

3. gr., 4. töluliður, verði svohljóðandi: Ennfremur getur sjóðurinn tekið lán til útlánastarfsemi sinnar. Lánin ábyrgist hlutaðeigandi sveitarsjóður. Gefa skal út skuldabréf fyrir þeim, er hljóði á upphæðir, er hlutaðeigandi sveitarstjórn samþykkir.

2. gr.

15. gr., c. liður, verði svohljóðandi: Með lántöku félagsins til útlánastarfsemi sinnar. Hvert slíkt lán telst til útlána einn lánaflokkur, og er honum til tryggingar samábyrgð allra þeirra félagsmanna, sem fá lán í þeim flokki, auk tryggingarbréfa þeirra, er félagsmenn gefa út til félagsins samkvæmt 16. gr.

Félagsmenn í sama lánaflokki skulu vera sérstök deild innan síns byggingasamvinnufélags, og er henni heimilt að hafa sérstaka stjórn, að því er varðar sérmál hennar.

3. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

--

Athugasemdir við lagafrumvarp þetta:

Frumvarp þetta er liður í tillögum ríkisstjórnarinnar í peningamálum. Hér er lagt til, að felld verði niður ábyrgð ríkissjóðs

á lánum byggingarsjóðs (verkamannabústaða) og ábyrgðarheimild fyrir lánum byggingarsamvinnufélaga. Þykir ónauðsynlegt að halda veitingum ríkisábyrgðar fyrir lánum byggingafélaga áfram, þar sem jafnframt eru gerðar ráðstafanir til allsherjarátaks í lánamálum til bygginga (frumvarp um Veðdeild Landsbanka Íslands), enda nauðsynlegt að stjórn Landsbankans hafi vald til þess að takmarka útgáfu skuldabréfa, sem njóta skattfrelsis, og er gert ráð fyrir að þau verði útgefin aðeins af Veðdeildinni og Framkvæmdabankanum. Vísast um það til annarra lagafrumvarpa, sem lögð eru fram samtímis sérstaklega um Veðdeild Landsbanka Íslands.

Tannatarnál

Frumvarp til laga

um breyting á lögum nr. 66 frá 12. apríl, 1945, um útsvör

1. grein

Aftan við 4. grein laganna bætist ný málsgrein svohljóðandi: Undanþegnar útsvarsálagningu samkvæmt 1. 2. og 3. tölulíð þessarar greinar eru innstæður í sparisjóðum, sem starfa samkvæmt lögum nr. 69 frá 27. júní, 1941, í sparisjóðsdeildum Landsbanka Íslands og Búnaðarbanka Íslands, í Útvegsbanka Íslands h.f. Íðnaðarbanka Íslands h.f., innstæður í Söfnunarsjóði Íslands svo og öll verðbréf Veðdeildar Landsbanka Íslands, Framkvæmdabanka Íslands og önnur verðbréf með ríkisábyrgð útgefin eftir 1. janúar, 1954, ásamt vaxtatekjum af öllum framantöldum eignum. Útsvarsfrelsi af eignum þessum og tekjum af þeim er bundið því skilyrði að eignir og tekjur séu taldar fram.

2. grein

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Athugasemdir við lagafrumvarp þetta:

Frumvarp þetta er liður í tillögum ríkisstjórnarinnar í peningamálum og er hliðstætt frumvarpi til laga um breyting á lögum nr. 6 frá 1945, um tekjuskatt og eignaskatt, sem lagt er fram um leið. Vísast til athugasemda við það frumvarp.

(Fjármálaráðherra)

Tinnatarnab

Frumvarp til laga

um breytingu á lögum um tekju- og eignarskatt nr. 6 frá 9. jan. 1935

1. gr.

7. gr. d. liður 1. mgr. laganna verði svohljóðandi: Vextir eða arður af skuldabréfum, hlutabréfum og öðrum innlendum eða útlendum verðbréfum, svo og vextir af útistandandi skuldum og öðrum fjárkröfum, þótt bréf sé eigi fyrir, og sérhverri annarri arðberandi innstæðu, sem ekki er sérstaklega undanþegin í lögnum. Ekki teljast þó til skattskyldra tekna vextir af innstæðum í sparisjóðsdeildum Landsbanka Íslands og Búnaðarbanka Íslands, í útvegsbanka Íslands h.f., Iðnaðarbanka Íslands h.f. eða sparisjóðum, sem starfa samkvæmt lögum um sparisjóði nr. 69 frá 27. júní 1941, enda séu slíkar innstæður taldar fram. Sömuleiðis eru óskattskyldir vextir af innstæðum í Söfnunarsjóði Íslands og vextir af verðbréfum Frankvæðabanka Íslands, Veðdeildar Landsbanka Íslands og öðrum verðbréfum með ríkisábyrgð útgefnunum eftir 1. janúar 1954, enda séu þær innstæður og verðbréfaeignir taldar fram. Til arðs af hlutabréfum telst, auk venjulegrar arðsútborgunar, úthlutuð fríhlutabréf og sérhver önnur afhending verðmeta til hluthafa, er telja verður sem tekjur af hluta-eign þeirra í félaginu, enn fremur úthlutanir við félagsslit umfram upphaflegt hlutafjárframlag, þ.e. nafnverð hlutabréfanna, og skiptir ekki máli í því sambandi, fyrir hvaða verð þau hafa verið seld og keypt.

Aftan við 17. gr. laganna þatist ný málsgrein, 3. málsgrein, svohljóðandi: Undanþegnar skattskyldu eru innstæður í sparisjóðs- og Búnaðarbanka Íslands, í Útvegsbanka Íslands h.f., Lónaðarbanka Íslands h.f. deildum Landsbanka Íslands ~~h.f.~~ og sparisjóðum, sem starfa samkvæmt lögum nr. 69 frá 27. júní 1941, svo og innstæður í Söfnunarsjóði Íslands og verðbréf Veðdeildar Landsbanka Íslands, Framkvæmdabanka Íslands og önnur verðbréf með ríkisábyrgð, útgefin eftir 1. janúar 1954, enda séu allar þessar eignir taldar fram.

3. GR.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

--

Athugasemdir við lagafrumvarp þetta:

Frumvarp þetta er lagt fram sem liður í tillögum ríkisstjórnarinnar um aðgerðir í peningamálum. Samkvæmt frumvarpinu er ætlað til, að allar innstæður í sparisjóðunum og sparisjóðsdeildum bankanna svo og innstæður í Söfnunarsjóði Íslands og verðbréf Framkvæmdabanka Íslands, Veðdeildar Landsbanka Íslands og önnur verðbréf með ríkisábyrgð, útgefin eftir 1. jan. 1954, verði undanþegin tekju- og eignaskatti. Er með frumvarpinu ætlað til að sparifé verði skattfrjálst þannig, að eigendur þess þurfi hvorki að greiða tekjuskatt af vaxtatekjum af því eða eignarskatt. Allt er þetta þó bundið því skilyrði, að hinar skattfrjálstu eignir og tekjur séu fram taldar. Væru þessar eignir eða tekjur af þeim ekki taldar fram í skattafram- tölum, myndu því ákvæði skattalaganna um skatta og skattasektir gilda. Ætlað er til, að skattundanþága sú, sem ráð er fyrir gert í frum- varpi þessu, nái einnig til stríðsgróðaskatts og tekjuskattsviðauka, en ekki þykir nauðsyn bera til að breyta lögum um stríðsgróðaskatt eða tekjuskattsviðauka, þar sem vísað er til laga nr. 6 frá 1935,

og verður að telja að gengið sé út frá, að þar séu ákvæði um hvaða tekjur séu skattskyldar og hverjar ekki. Hliðstæð ákvæði þarf að setja með breytingu á útsvarslögum. Að öðru leyti verður ekki talið að frumvarpið þarfnist skýringa.

um ávöxtun sjóða vaxtryggingafélaga og annarra hliðstæðra stofnana.

1. grein

Vaxtryggingarfélög og önnur hliðstæð fyrirtæki, sem taka á sig skuldbindingar um greiðslur peninga gegn peningagreiðslum frá viðsemjendum (iðgjöldum) skulu ávaxta 95 af hundraði sjóðseigna sinna, sem myndast eftir 1. janúar, 1954, sem hér segir:

- a) í sparisjóðum, sem starfa samkvæmt lögum um sparisjóði nr. 69 frá 27. júní, 1941, þar með taldir bankar.
- b) í ríkistryggðum skuldabréfum eða skuldabréfum sveitarfélaga.

2. grein

Félög þau og fyrirtæki, sem greind eru í 1. grein mega ekki eiga fasteignir aðrar en þær, sem nauðsynlegar eru vegna rekstrar þeirra og þarf samþykki ráðherra sem fer með tryggingamál til slíkra kaupa. Þó mega þau yfirtaka fasteign, sem þeim hefur verið veðsett, til þess að innheimta kröfu sína, en selja skulu þau eignirnar strax og þau geta fengið kröfur sínar greiddar. Slík félög mega ekki ganga í ábyrgðir fyrir aðra.

3. grein

Stofnanir ríkisins og stofnanir, sem ríkisvaldið stjórnar, hliðstæðar félögum þeim, sem greind eru í 1. grein, skulu ávaxta

95 af hundraði sjóðseigna sinna, sem myndast eftir 1. janúar, 1954, sem hér segir:

- a) Að minnsta kosti 50 af hundraði sjóðseignanna skal ávaxtað í ríkistryggðum skuldabréfum.
- b) Afgangur þess hluta sjóðseigna sem ávaxtaðar eru samkvæmt þessari grein skal ávaxta í sparisjóðum, sem starfa samkvæmt lögum um sparisjóði nr. 69 frá 27. júní, 1941, þar með taldir bankar.

4. grein

Stofnunum þeim, sem greindar eru í 3. grein, er óheimilt að eiga fasteignir aðrar en þær sem nauðsynlegar eru til rekstrar þeirra og þarf samþykki félagsmálaráðherra til þeirra kaupa. Þó mega þær yfirtaka fasteign, sem þeim hefur verið veðsett, til þess að innheimta kröfu sína, en selja skulu þær eignirnar strax og þær á þann hátt
/ geta fengið kröfur sínar greiddar.

5. grein

Félagsmálaráðuneytið hefur eftirlit með að ákvæðum laga þessara sé framfylgt. Skal það eiga rétt á að fylgjast með reikningum félaga þeirra og stofnana, sem lögin ná til, til þess að fram kvæma eftirlitið.

6. grein

Með lögum þessum eru úr gildi felld öll lagaákvæði er koma í í bága við þau.

7. grein

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Athugasemdir við lagafrumvarp þetta:

Ekki er til hér á landi nein heildarlöggjöf um váttrygginga-
félög eða váttryggingastarfsemi. Er því váttryggingafélögum og öðrum
hliðstæðum stofnunum, sem skipta við almenning á þann hátt, að þau
taka við peningagreiðslum frá viðsemjendum (iðgjöldum) gegn skuld-
bindingu í peningum síðar, í sjálfsveld sett hvernig þau ávaxta eða
geyma fé það sem safnast hjá þeim og viðsemjendur þeirra eiga til-
kall til að fá greiðslu af samkvæmt samningum eða lagaákvæðum.
Þykir nauðsynlegt að tryggja með lagaákvæðum að sjóðum stofnana
þessara sé skynsamlega ráðstafað þannig að fyllsta öryggis sé gætt.
Fjárhagslegt öryggi tryggingafélaga verður að telja viðsemjendum
þeirra eins mikilvægt og innstæðueigendum í sparisjóðum er öryggi
þeirra, en um þá hafa verið sett allströng lagaákvæði.

En auk þess þykir ástæða til að girða fyrir, að félög og stofn-
anir, sem byggja alla starfsemi sína á peningagreiðslum og peninga-
skuldbindingum, geti braskað með fé það, sem þau hafa undir höndum,
þannig að rýrnun á verðgildi peninga verði hagsmunaaðriði fyrir
þau. Á því m.a. byggist ákvæði frumvarpsins um bann við fjárfest-
ingu í fasteignum umfram vissu mark.

Sá greinarmunur, sem ætlast er til að gerður verði á ávöxtun
fjár félaga annarsvegar og stofnana sem heyra undir ríkisvaldið
hinsvegar, byggist á því, að auk nauðsynjar á að fé hinna síðar
töldu stofnana sé örugglega ávaxtað sem hinna fyrrgreindu, þykir rétt
að beina hluta af fé stofnana þeirra, sem ríkisvaldið ræður yfir,
inn á ákveðnar brautir, þ.e. í kaup á ríkistryggðum skuldabréfum.

Með tryggingafélögum og hliðstæðum fyrirtækjum í lagafrumvarpi þessu er átt við hverskonar félög, sem taka að sér fyrir peningagreiðslu að tryggja menn fyrir áhættu, svo sem t.d. líftryggingafélög, sjóvátryggingafélög, brunatryggingafélög o.fl., lífeyrissjóði einstakra fyrirtækja, sveitarfélaga og samtaka.

Með hliðstæðum stofnunum ríkisins og stofnunum, sem ríkisvaldið stjórnar, er átt við almannatryggingar, lífeyrissjóði opinberra starfsmanna, og aðra sjóði sem gegna svipuðum hlutverkum.